

PM 2009:151 RIV (Dnr 001-1284/2009)

Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial sÄrvux (Ds 2009:20)

Remiss frÅn Utbildningsdepartementet

BorgarrÅdsberedningen fÅreslÅr att kommunstyrelsen beslutar fÅljande

1. Som svar pÅ remissen "Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial sÄrvux (Ds 2009:20)" ÅverlÄmnas och Åberopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta Årende fÅrklaras omedelbart justerat.

FÅredragande borgarrÅdet Lotta Edholm anför fÅljande.

Årendet

Utbildningsdepartementet har remitterat promemorian "Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial sÄrvux (Ds 2009:20)" till Stockholms stad. Departementschefen fÅrordnade den 22 januari 2008 en arbetsgrupp inom departementet med uppgift att undersÅka en rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning fÅr utvecklingsstÅrda. Arbetsgruppens uppdrag har varit att undersÅka och lÄmna alternativa fÅrslag pÅ hur en rÄttighet fÅr vuxna att ta del av gymnasial vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning fÅr utvecklingsstÅrda (gymnasial sÄrvux) kan utformas. UtgÅngspunkten var att den enskilde alltid ska ha rätt att studera inom kommunal vuxenutbildning (komvux) fÅr att uppnÅ grundlÄggande behÅrighet att delta i hÅgskoleutbildning. Arbetsgruppen skulle dÄrutÅver belysa effekterna av om rÄttigheten ocksÅ skulle omfatta studier fÅr att uppnÅ sÄrskild behÅrighet fÅr hÅgskolestudier.

Beredning

Årendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnÄmnden.

Stadsledningskontoret ser positivt pÅ fÅrslaget att infÅra en rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial sÄrvux men stÄller sig avvisande till fÅrslaget att infÅra en ÅldersspÄrr vid 25 Års Ålder till vuxenutbildningen.

UtbildningsnÄmnden fÅrordar kursvalsalternativet (alternativ 1) men stÄller sig tveksam till programalternativet (alternativ 2).

Mina synpunkter

Jag År i huvudsak positiv till de fÅrslag som ges i promemorian. Av de tvÅ alternativ som presenteras innebÄr kursvalsalternativet minst fÅrÄndringar jÄmfÅrt med dagens system vilket År en fÅrdel. InfÅrs fÅrslaget med begrÄnsningen att lokala kurser inom

komvux, som inte är kurser i gymnasieskolans ämnen, inte får ingå i en rätt till gymnasial utbildning i den kommunala vuxenutbildningen är detta alternativ att föredra. Kursvalsalternativet ger sammantaget dessutom en större frihet till den studerande att nå grundläggande behörighet.

Jag är tveksam till förslaget att införa en åldersspärr vid 25 års ålder för personer som avbrutit sina gymnasiestudier i ungdomsskolan. Under karenstiden kan det bli svårt att finna en meningsfull sysselsättning då både erfarenhet och utbildning saknas i den unges liv.

För studerande med annat modersmål än svenska är vuxenutbildning även viktig ur ett demokratiskt perspektiv. Här har vuxenutbildningen, utöver traditionell kunskapsinhämtning, en viktig roll att spela för integration och inflytande i samhället.

Jag anser vidare att införandet av en begränsning om fyra års studier i gymnasial särvtux är befogad. Dock bör avsteg få göras i speciella fall under förutsättning att nya omständigheter har tillkommit.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen ”Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvtux (Ds 2009:20)” överlämnas och återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 4 september 2009

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. ”Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial särvtux (Ds 2009:20)” - sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* (s), *Yvonne Ruwaida* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Den kommunala vuxenutbildningen fyller en mycket viktig roll, eftersom den ger människor en andra chans. Det handlar ofta om vuxna människor som har låg utbildning och har yrkesarbetat i många år, eller ungdomar som har haft en trasslig skolgång. Vi är därför starkt kritiska till hur den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus liksom den borgerliga regeringen kontinuerligt har försämrat den kommunala vuxenutbildningen. Framförallt har stora nedskärningar genomförts vilket har minskat antalet utbildningsplatser. Färre har fått möjlighet till en andra chans att läsa in grundskolekompetens eller gymnasiebehörighet. Under läsåret 2007/2008 vägrades hela 2 000 personer att läsa på vuxenutbildningen i Stockholms stad. Detta är helt oacceptabelt och ett slöseri med människors förmåga och vilja till utveckling.

Det förslag som nu presenteras av regeringen går i samma riktning. I synnerhet den nya begränsningsregel som hindrar studier innan 25 års ålder kommer att slå hårt mot alla de som av något skäl har valt fel gymnasieprogram eller misslyckats i sina studier. Läsåret 2007/2008

var åldersgruppen 20-24 år dessutom den största åldersgruppen inom vuxenutbildningen. 30 procent av eleverna inom vuxenutbildningen, drygt 4 500 personer, tillhörde åldersgruppen. Utbildningsförvaltningens kritik är helt berättigad och detta förslag skulle få starkt negativa konsekvenser för dessa ungdomar. Att införa en åldersgräns för att få ta del av en rättighetsbaserad utbildning slår fel. Det kan skapa inlåsnings effekter som är olyckliga och framför allt skapa problem för personer med socioekonomiskt ogynnsam bakgrund. Det är därför glädjande att även skolborgarrådet reagerar mot åldersgränsen.

Att i tidig ålder göra ett val av utbildning baserat på den motivation man har då, och sedan inte kunna ändra riktning förrän 25 års ålder är dåligt. När kompetensen och behörigheten inte ska ingå i utbildningen måste det finnas en möjlighet att läsa in kurserna i efterhand. Att man får den rätten är bra, men man bör ha den redan från den tidpunkten då man läst klart.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Roger Mogert, Tomas Rudin och Teres Lindberg* (alla s), *Stefan Nilsson* (mp) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s), (mp) och (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Utbildningsdepartementet har remitterat promemorian ”Rätt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial sÄrvux (Ds 2009:20)” till Stockholms stad. Departementschefen f6rordnade den 22 januari 2008 en arbetsgrupp inom departementet med uppgift att unders6ka en rÄtt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning f6r utvecklingsst6rda. Arbetsgruppens uppdrag har varit att unders6ka och lÄmna alternativa f6rslag pÅ hur en rÄttighet f6r vuxna att ta del av gymnasial vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning f6r utvecklingsst6rda (gymnasial sÄrvux) kan utformas. UtgÅngspunkten var att den enskilde alltid ska ha rÄtt att studera inom kommunal vuxenutbildning (komvux) f6r att uppnÅ grundlÄggande beh6righet att delta i h6gskoleutbildning. Arbetsgruppen skulle dÄrut6ver belysa effekterna av om rÄttigheten ocksÅ skulle omfatta studier f6r att uppnÅ sÄrskild beh6righet f6r h6gskolestudier.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och utbildningsnÄmnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tÄjansteutlåtande daterat den 11 augusti 2009 har i huvudsak f6ljande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt pÅ f6rslaget att inf6ra en rÄtt till gymnasial vuxenutbildning och gymnasial sÄrvux. Den f6reslagna mÅlgruppen ges redan idag tilltrÄde till studier inom staden. Skillnaden blir att personerna inte kommer att antas genom urval och i konkurrens med andra s6kande. Gruppen kommer dÄrmed att bli prioriterad att lÄsa just de ämnen som saknas f6r en grundlÄggande beh6righet enligt uppgjord individuell studieplan. Kontoret g6r samma bed6mning som utbildningsnÄmnden att denna grupp studerande inte kommer att 6ka i antal jÄmf6rt med idag.

Stadsledningskontoret menar att kursvalsalternativet innebÄr minst f6rÄndringar jÄmf6rt med dagens system vilket Är en f6rdel. Staden kan ut6ver de rÄttighetskurser som mÅste erbjudas Även ha ett anpassat kursutbud efter behov och som efterfrÅgas av arbetsmarknaden.

Stadsledningskontoret stÄller sig tveksam till programalternativet, dels ur ett kommunalt perspektiv, dels ur ett individperspektiv. Kommunernas Åtaganden kan bli alltf6r stora och of6rutsÄgbara samt dÄrmed troligen mer resurskrävande. F6r den enskilda individen kan studierna pÅ ett program bli mer omfattande och krävande vilket begrÄnsar mÅlgruppen och heller inte motsvarar deras f6rvÄntningar pÅ en flexibel kommunal vuxenutbildning.

Stadsledningskontoret bed6mer att f6rslaget enligt alternativ 1, kursvalsalternativet, inte i sig kommer att vara kostnadsdrivande. I praktiken innebÄr f6rslaget ingen f6rÄndring f6r staden jÄmf6rt med dagens antagningspolicy.

Stadsledningskontoret stÄller sig avvisande till f6rslaget att inf6ra en ÅldersspÄrr vid 25 Års Ålder till vuxenutbildningen. StÄllningstagandet grundar sig pÅ den erfarenhet som finns inom gymnasieskolan som tydligt visar att hotande restriktioner som infaller 5-8 År senare Är verkningsl6sa. Effekten kan bli den motsatta, att ungdomar som tidigare misslyckats av olika anledningar, sjukdom, likgiltighet eller skoltr6thet blir Än mer utsatta vilket kan falla tillbaka

ka på staden.

Stadsledningskontoret anser att införandet av en begränsning om fyra års studier i gymnasial särvox är positivt men anser att avsteg bör få göras i speciella fall under förutsättning att nya omständigheter har tillkommit. Kravet på att den föreslagna rättighetsgivande utbildningen enbart omfattar nationella kurser är rimligt enligt kontorets bedömning. Dock vore det önskvärt att det blev möjligt att dela upp de nationella kurserna i delkurser, liknande det som görs inom den grundläggande delen.

Skärpningen av kommunernas skyldighet att efter efterfrågan och behov erbjuda utbildning i den omfattning som efterfrågas anser kontoret kan komma att innebära svårigheter för kommunerna att planera för antalet platser. För Stockholms del innebär dessutom möjligheten för hemkommunen att kunna hänvisa en studerande till annan kommun i samverkansområdet ytterligare planeringsproblem för staden och en risk för ett ökat söktryck.

Beträffande eventuella kostnadsökningar är det svårt att bedöma ett framtida behov. Erfarenheten från införandet av rätten till att studera inom grundläggande särvox visade dock att den förmodade ökningen av studerande uteblev.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 augusti 2009 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S), ledamoten Inger Stark (V) och ledamoten Per Olsson (MP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 juni 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig tveksam till programalternativ 2, dels ur ett kommunalt perspektiv dels ur ett individperspektiv. Kommunernas åtaganden kan bli alltför stora och oförutsägbara samt därmed troligen mer resurskrävande. För den enskilda individen kan studierna på ett program bli mer omfattande och krävande vilket begränsar målgruppen och heller inte motsvarar deras förväntningar på en flexibel kommunal vuxenutbildning.

Kursvalsalternativet (alternativ 1) däremot innebär minst förändringar jämfört med dagens system vilket förvaltningen förordar. Staden kan utöver de rättighetskurser som måste erbjudas även ha ett anpassat kursutbud efter behov och som efterfrågas av arbetsmarknaden.

Samtidigt förstår förvaltningen arbetsgruppens intention att motverka en förlängning av gymnasietiden. För att undvika att elever i gymnasieskolan avbryter sina studier, bedömer förvaltningen att en aktiv studievägledning är ett mer framgångsrikt arbetssätt. Det är för många elever avgörande att de hamnar rätt inom gymnasieskolan och där fullföljer sitt program och därmed inte behöver nyttja vuxenutbildningen för ett fjärde eller femte gymnasieår.

Om ett beslut fattas att en åldersgräns skall införas till de rättighetsgrundande studierna för personer som avbrutit sina gymnasiestudier, är det av största vikt att den enskilda kommunen kan utforma egna anpassade intagningsregler för denna grupp.

Förvaltningen anser att införandet av en begränsning om fyra års studier i gymnasial särvox är positivt men anser att avsteg bör få göras i speciella fall under förutsättning att nya omständigheter har tillkommit.

Beträffande eventuella kostnadsökningar är det svårt att bedöma ett framtida behov hos målgruppen. Erfarenheten från införandet av rätten till att studera inom grundläggande särvox visade dock att den förmodade ökningen av studerande uteblev.

RESERVATIONER M.M.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Roger Mogert m.fl. (S), ledamoten Inger Stark (V) och ledamoten Per Olsson (MP) enligt följande

Den kommunala vuxenutbildningen fyller en mycket viktig roll. Den ger nämligen människor en andra chans. Det handlar ofta om vuxna människor som har låg utbildning och yrkesarbetat i många år, eller ungdomar som har haft en trasslig skolgång. Därför är vi starkt kritiska till hur den borgerliga majoriteten i Stockholms stadshus liksom den borgerliga regeringen kontinuerligt har försämrat den kommunala vuxenutbildningen. Framförallt har stora nedskärningar genomförts som har minskat antalet utbildningsplatser. Färre har fått möjlighet till en andra chans att läsa in grundskolekompetens eller gymnasiebehörighet. Under läsåret 2007/2008 vägrades hela 2 000 personer att läsa på vuxenutbildningen i Stockholms stad. Detta är helt oacceptabelt och ett slöseri med människors förmåga och vilja till utveckling.

Det förslag som nu presenteras av regeringen går i samma riktning. I synnerhet den nya begränsningsregel som hindrar studier innan 25 års ålder kommer att slå hårt mot alla de som av något skäl har valt fel gymnasieprogram eller misslyckats i sina studier. Läsåret 2007/2008 var åldersgruppen 20-24 år dessutom den största åldersgruppen inom vuxenutbildningen. 30 procent av eleverna inom vuxenutbildningen, drygt 4 500 personer, tillhörde åldersgruppen. Förvaltningens kritik är här helt berättigad och detta förslag skulle få starkt negativa konsekvenser för dessa.

Att införa en åldersgräns för att få ta del av en rättighetsbaserad utbildning slår fel. Det kan skapa inlåsnings effekter som är olyckliga och framför allt skapa problem för personer med socioekonomiskt ogynnsam bakgrund.

Att i tidig ålder göra ett val av utbildning baserat på den, för den tidpunkten, motivation man har då, och sedan inte kunna ändra riktning förrän 25 års ålder är inte bra. När kompetensen och behörigheten inte ska ingå i utbildningen måste det finnas en möjlighet att läsa in den i efterhand. Att man får den rätten är bra, men man bör ha den från dess att man läst klart.